

**LIETUVOS RESPUBLIKOS SOCIALINĖS PARAMOS IŠMOKŲ ATSKAITOS RODIKLIŲ IR BAZINIO BAUSMIŲ IR NUOBAUDŲ
DYDŽIO NUSTATYMO ĮSTATYMO NR. X-1710 PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO
DERINIMO PAŽYMA**

Institucijos pavadinimas, rašto data ir numeris	Eil. Nr.	Pastabos ir pasiūlymai	Žyma apie pastabas ir pasiūlymus, į kuriuos neatsižvelgta ar atsižvelgta iš dalies
Lietuvos Respublikos finansų ministerijos 2025 m. liepos 9 d. raštas Nr. 6K-25/3601	1.	Lietuvos Respublikos socialinės paramos išmokų atskaitos rodiklių ir bazinio bausmių ir nuobaudų dydžio nustatymo įstatymo pakeitimo projekte (toliau – Įstatymo projektas) indeksavimo tikslams naudoti faktinius, o ne prognozinius dydžius	<p>Neatsižvelgta.</p> <p>Lietuvos Respublikos socialinės paramos išmokų atskaitos rodiklių ir bazinio bausmių ir nuobaudų dydžio nustatymo įstatyme (toliau – Įstatymas) nustatyta šiuo metu galiojanti minimalių vartojimo poreikių dydžio (toliau – MVPD) ir bazinės socialinės išmokos dydžio, šalpos pensijų bazės dydžio, tikslinių kompensacijų bazės dydžio ir valstybės remiamų pajamų dydžio (toliau kartu – baziniai dydžiai) indeksavimo tvarka susilaukė kritikos, kad šie dydžiai stipriai atsilikdami laike atspindi buvusios infliacijos lygį.</p> <p>2022 m. išoriniai ekspertai parengė Minimalių pajamų adekvatumo studijos ataskaitą (https://socmin.lrv.lt/lt/es-investicijos/sadm-igyvendinami-projektai/projekto-minimaliu-pajamu-sistemas-adekvatumo-studija-pristatymas) (toliau – Studijos ataskaita), kurioje kompleksiškai įvertinta minimalių pajamų sistema Lietuvoje, identifikavo jos tobulinimo kryptis, siekiant sumažinti skurdą ir užtikrinti efektyvesnę lėšų panaudojimą. Studijos ataskaitos rengėjai akcentavo, kad esama tvarka nepakankamai atspindi gyvenimo standartų pokyčius mūsų šalyje. Taip pat su MVPD susijusių bazinių dydžių indeksacija ženkliai atsilieka laike, kai yra atsižvelgiama į praėjusių metų MVPD. Pavyzdžiui, 2022 m. infliacijos šuolis MVPD atsispindėjo tik 2023 m. o su juo susijusiuose baziniuose dydžiuose – tik 2024 m. Tai sudaro net dviejų metų vėlavimą, lyginant su realiu kainų augimu. Siekiant sumažinti šį atsilikimą laike, tuo metu Lietuvos Respublikos Vyriausybė priėmė nutarimą papildomai dar kartą didinti socialinių išmokų bazinius dydžius nuo 2022 m. birželio 1 d.</p>

		<p>Prognozuojamų dydžių naudojimas indeksavimo tikslams šiuo atveju leidžia užtikrinti mažesnę socialinių išmokų bazinių dydžių atsilikimą nuo besikeičiančių gyvenimo standartų, o tai yra vienas iš pagrindinių šio įstatymo projekto tikslų.</p> <p>Pažymėtina, kad prognozuojami įverčiai naudojami ir kitais atvejais. Pavyzdžiui, Lietuvos Respublikos socialinio draudimo pensijų įstatyme nustatyta, kad socialinio draudimo pensijų dydžio mato rodikliams indeksuoti naudojamas indeksavimo koeficientas (toliau – IK), kuris apskaičiuojamas kaip septynerių paeiliui einančių metų darbo užmokesčio fondo augimo metinių tempų aritmetinis vidurkis: trejų metų, buvusių iki apskaičiavimo metų, apskaičiavimo metų ir trejų prognozuojamų metų. IK apskaičiuoti naudojami Valstybės duomenų agentūros skelbiami trejų metų, buvusių iki apskaičiavimo metų, darbo užmokesčio fondo augimo duomenys ir Lietuvos Respublikos biudžeto sandaros įstatymo nustatyta tvarka parengtame apskaičiavimo metų Ekonominės raidos scenarijuje skelbiami apskaičiavimo metų ir trejų prognozuojamų metų darbo užmokesčio fondo augimo rodikliai.</p>
2.	<p>Įstatymo projekto 4 straipsnyje siūloma nustatyti, kad ateinančių metų minimalių vartojimo poreikių dydis (MVPD_{t+1}) apskaičiuojamas atsižvelgiant į dvejų metų (einamųjų ir ateinančių) infliacijos prognozes, kas reiškia netgi dvigubą indeksavimą. Iš įstatymo projektą lydinčių dokumentų nėra aišku, koks ekonominis pagrindas ir tikslas yra minėtą rodiklį nustatyti atsižvelgiant į dvejų metų infliacijos rodiklius. Kadangi indeksavimo paskirtis – kompensuoti perkamosios galios praradimą, o minėtas rodiklis bus nustatomas kasmet, MVPD nustatyti užtektų vienerių faktinių metų infliacijos rodiklio. MVPD nustatymas taikant dvigubą indeksaciją būtų nepagrįstas ir perteklinis, todėl nepagrįstai pareikalautų didesnių valdžios sektoriaus išlaidų.</p>	<p>Neatsižvelgta.</p> <p>Įstatymo projekte minimalių vartojimo poreikių dydis apskaičiuojamas atsižvelgiant į dvejų metų (einamųjų ir ateinančių) infliacijos prognozes atsižvelgiant į poreikį MVPD ir bazinių dydžių indeksavimo tvarką suderinti su Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto planavimo ciklu. MVPD ir bazinius dydžius siūloma apskaičiuoti anksčiau metų eigoje, t. y. prieš pradedant formuoti ateinančių trejų metų valstybės biudžeto lėšų poreikį – pagal kasmet Lietuvos Respublikos Vyriausybės tvirtinamą Lietuvos Respublikos tam tikrų metų biudžeto patvirtinimo įstatymo projekto rengimo planą pirmieji ateinančių trejų metų lėšų poreikio skaičiavimai atliekami einamųjų metų balandžio mėnesį.</p> <p>Siekiant išspręsti šias problemas, Įstatymo projekte siūloma MVPD ir bazinių dydžių apskaičiavimo tvarka, pagal kurią ateinančių trejų metų MVPD ir baziniai dydžiai apskaičiuojami iki einamųjų metų kovo mėn. pabaigos, t. y. prieš pradedant formuoti ateinančių trejų metų</p>

			valstybės biudžeto lėšų poreikį. Pavyzdžiui, pagal įstatymo projektą 2025 m. kovo mėn. skaičiuojant 2026 m. MVPD, būtų naudojami Valstybės duomenų agentūros duomenys apie 2024 metų I–IV ketvirčių mėnesines vidutines mažmeninės maisto prekių kainas, kurios papildomai būtų indeksuotos pagal Finansų ministerijos apskaičiuotą ir 2025 m. kovo mėnesį Ekonominės raidos scenarijuje paskelbtą vidutinės metinės infliacijos 2025 ir 2026 m. prognozę. Kitu atveju, jei būtų naudojama tik 2026 m. infliacijos prognozė, būtų reikalinga sulaukti 2025 m. faktinių vidutinių mažmeninių maisto prekių kainų, kurios pasirodytų tik 2026 m. sausio mėn., kai 2026–2028 m. valstybės biudžetas jau būtų patvirtintas.
3.	Įstatymo projekto 4 straipsnio 4 dalyje siūloma nustatyti, kad Socialinės apsaugos ir darbo ministerija kiekvienais metais apskaičiuoja ateinančių kalendorinių metų MVPD euro tikslumu ir iki birželio 30 d. jį patvirtina socialinės apsaugos ir darbo ministras. Atkreiptinas dėmesys į tai, kad pagal kasmet Lietuvos Respublikos Vyriausybės tvirtinamą Lietuvos Respublikos tam tikrų metų biudžeto patvirtinimo įstatymo projekto rengimo planą pirmieji ateinančių trejų metų lėšų poreikio skaičiavimai atliekami einamųjų metų balandžio mėnesį. Atsižvelgiant į tai ateinančių metų MVPD turėtų būti tvirtinamas anksčiau, negu birželio mėnesį.	Neatsižvelgta. Įstatymo 3 straipsnio 4 dalyje nustatyta, kad Socialinės apsaugos ir darbo ministerija kiekvienais metais apskaičiuoja ateinančių kalendorinių metų MVPD euro tikslumu ir iki gruodžio 31 d. jį patvirtina socialinės apsaugos ir darbo ministras. Vadinas, vadovaujantis šiuo metu Įstatyme nustatyta tvarka, einamųjų metų balandžio mėnesį atliekant lėšų poreikio skaičiavimus ateinantiems trejiems metams, skirtus mažų pensijų priemonėms mokėti, vadovaujamas apskaičiuotu, bet socialinės apsaugos ir darbo ministro įsakymu nepatvirtintu ateinančių metų MVPD dydžiu. Atsižvelgiant į Įstatymo projekte siūlomą nustatyti tvarką, Socialinės apsaugos ir darbo ministerija ateinančių metų MVPD ir bazinius dydžius apskaičiuos einamųjų metų kovo mėn. pabaigoje, atsižvelgdama į einamųjų metų kovo mėnesį Finansų ministerijos Ekonominės raidos scenarijuje skelbiamas prognozes. Vadovaujantis apskaičiuotais MVPD ir baziniais dydžiais, ateinančių trejų metų lėšų poreikio skaičiavimus bus galima atlikti einamųjų metų balandžio mėnesį.	

			Atsižvelgiant į tai, kad teisės akto projekto parengimo bei derinimo ministerijos viduje procedūros užtrunka tam tikrą laiko tarpą, Įstatymo projektu siūloma ateinančių kalendorinių metų MVPD socialinės apsaugos ir darbo ministro įsakymu patvirtinti iki birželio 30 d.
4.	Atsižvelgiant į tai, kad siūlomų įstatymo projekto nuostatų dėl socialinės apsaugos išmokų bazinių dydžių didinimo įgyvendinimas pareikalautų ženklų papildomų valstybės biudžeto lėšų, siūloma pataisyti Lietuvos Respublikos Vyriausybei įstatymo projektą teikti svarstyti po numatomo rudenį organizuoti Ministro Pirmininko, finansų ministro ir socialinės apsaugos ir darbo ministro pasitarimo dėl 2026–2028 m. planuojamų asignavimų ir siekiamų rezultatų.		<p>Neatsižvelgta.</p> <p>Projektas parengtas įgyvendinant Dvidešimtosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos, kuriai pritarta Lietuvos Respublikos Seimo 2025 m. rugsėjo 25 d. nutarimu Nr. XV-439 „Dėl Dvidešimtosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos“, 132 punktą „Tobulinsime socialinės paramos išmokų apskaitos rodiklių indeksavimo tvarką, kad ji labiau atspindėtų gyvenimo lygio pokyčius šalyje. Sieksime, kad su šiais rodikliais susietų socialinės paramos išmokų dydžiai nuosekliai artėtų prie minimalių vartojimo poreikių dydžio (toliau – MVPD)“ ir 133 punktą „Asmenims su negalia, pensinio amžiaus žmonėms, kurie neįgijo būtinojo stažo socialinio draudimo pensijai, sieksime laipsniškai didinti šalpos pensijų bazę iki MVPD“.</p> <p>Be to, Įstatymo projektas parengtas įgyvendinant ir Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo plane „Naujos kartos Lietuva“ numatytą reformą „Garantuota minimalių pajamų apsauga“ ir prisiimtus įsipareigojimus – didinti pažeidžiamiausių gyventojų grupių socialinę gerovę ir sumažinti skurdą. Įgyvendinant vieną iš reformos priemonių – pakeisti teisės aktus reglamentuojančius minimalių pajamų apsaugą. Šiuo įstatymo projektu keičiama socialinių išmokų bazinių dydžių indeksavimo tvarka, siekiant užtikrinti, kad ji atspindėtų kainų ir vidutinio darbo užmokesčio pokyčius.</p> <p>Įstatymo projektu siūlomi pakeitimai, planuojamas lėšų poreikis jiems įgyvendinti ir numatoma įsigaliojimo data (2026 m. sausio 1 d.) 2025 m. sausio mėn. darbo tvarka buvo pristatyti Finansų ministerijai ir Europos Komisijai bei gautas pritarimas Įstatymo projekte siūlomiems pakeitimams.</p>